

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető: Oktatás és gazdaság kapcsolata a határon túli magyar lakta területeken	
Kovács Norbert: Köszöntő	5
Földes György: A munkaadópiac és a képzés összefüggései nemzetközi és hazai folyamatok	7
A magyar nyelvű oktatási intézmények munkaerő-piaci kihívásai a Kárpát-medencében	21
Bevezető: A Kárpát-medencei magyarság munkaerő-piaci helyzete	37
Kovács Norbert: A gazdasági magyarok elhelyezkedési lehetőségei	41
Kovács István – Hirtes Kornélia: Működik-e a jó munkaerő?	47
Munkaerő-piaci szűk- és túltelítettség tényezői Kárpátalján	57

Konferenciakiadvány

Bevezető: Az MTA Kisebbségkutató Intézetének adatbázisa	71
Kovács István: EuroGraph – a Telexi László Intézet információs rendszerének és annak adatbázisának	75
Kovács István: A Magyar Tudományos Akadémia határon túli köztestülete	85
Kovács István – Kovács Norbert: A Kárpát-medencei magyarság munkaadópiaci helyzetéről	93
Kovács István: A Kárpát-medencei magyarság munkaerő-piaci helyzetéről	99
Kovács István: Magyar nyelvű oktatási intézmények adatbázisa – egy adatbázisról	113
Kovács István: A Kárpát-medencei magyarság munkaerő-piaci helyzetéről	125
Márton Áron Szakkollégium MTA – Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet TLA – Közép-Európai Tanulmányok Központja	135
Bevezető: Az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet adatbázisának céljai – Bevezetés	145
Bevezető: Az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet adatbázisának céljai – Bevezetés	147
Bevezető: Az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet adatbázisának céljai – Bevezetés	149

TARTALOMJEGYZÉK

Króó Norbert

I. rész: Oktatás és gazdaság kapcsolata a határon túli magyarlakta területeken

Króó Norbert: Köszöntő	5
Fábri György: A munkaerőpiac és a képzés összefüggései: nemzetközi és hazai folyamatok	7
Csákó Mihály: Munkaerő-piaci igények és percepciójuk néhány határon túli régióban	21
Lampl Zsuzsanna: A felvidéki magyarok elhelyezkedési esélyei és képzettsége	31
Sorbán Angella: A Kolozs megyei magyarság munkaerő-piaci helyzete	37
Gábrityné Molnár Irén: A vajdasági magyarok elhelyezkedési lehetőségei	41
Csernicskó István – Hires Kornélia: Mi is kell a jó munkához? Munkaerő-piaci esély- és lehetőségnövelő tényezők Kárpátalján	57

II. rész: A XXI. századi közigazgatás és oktatáspolitikai határon túli magyar vonatkozású adatgyűjtések, adatbázisok

Vékás János: Az MTA Kisebbségkutató Intézetének adatbázisa	71
Sebők László: EuroGraph – a Teleki László Intézet térinformatikai rendszere és ennek adatbázisai	75
Tarnóczy Mariann: A Magyar Tudományos Akadémia határon túli köztestülete ..	85
Tóth Károly – Konkoly László: Komplex település-szintű kisebbségi adatbázis Szlovákiában	93
Egyed Albert: Egy empirikus adatgyűjtés tapasztalatai: határon túli támogatáspolitikai a 90-es években.....	99
Fábri István: Magyar nyelvű oktatási és tudományos intézmények adatbázisa – egy összehasonlító kutatás tanulságai	113
Dolník Erzsébet: A szlovákiai magyar oktatási intézmények: az oktatásügyet érintő legiszlatív változások 1989-től napjainkig	125
Murvai László: A romániai magyar oktatás célirányossága és a munkaerőpiac	135

III. rész: FÜGGELÉK

Kismartoni Endre: Az ITDH kereskedelemfejlesztési és tőkekihelyezést segítő aktivitása, céljai – <i>Diavetítés</i>	145
Tordai György: Az emberierőforrás-igények a határon túli magyar befektetők körében – <i>Diavetítés</i>	147
Képek a konferenciáról.....	149

Csernicskó István – Hires Kornélia

Munkaerő-piaci hátrányok, esélyek és lehetőségek Kárpátalján

1. Bevezetés

Ukrajnában, s azon belül Kárpátalján jelentős a munkanélküliség (lásd pl. Hires – Márku, 2003.). A hivatalos adatok és a valóság között több okból is hatalmas szakadék tátong. Egyrészt a hivatalos adatok nem tartalmazzák azokat, akik ilyen vagy olyan okokból nem regisztráltatják magukat a munkaközvetítő irodáknál, és azokat sem, akik bár hivatalosan rendelkeznek állással, valójában esetleg hónapok óta fizetés nélküli kényszerszabadságon vannak, és semmilyen bérben nem részesülnek. Másrészt azok közül, akiknek a statisztikák szerint nincs állásuk, sokan a gyakorlatban mégsem munkanélküliek, hiszen Magyarországon, Szlovákiában, esetleg Portugáliában dolgoznak; vagy az ukrainai és magyarországi üzemanyagárok közötti különbségeket kihasználva naponta látogatnak át a szomszédos, a határ túloldalán lévő településekre; vagy pedig feketemunkásként, hivatalosan be nem jelentett munkaerőként dolgoznak valamely magánvállalkozó alkalmazásában, aki így természetesen a járulékokat sem fizeti alkalmazottai után. A kárpátaljai munkavállaló helyzete tehát meglehetősen nehéz. Kiszolgáltatottságát, a munkáltatóval szembeni tehetetlenségét jól példázza az alábbi, egy kárpátaljai munkáltatóval készített interjú részlete (az idézet forrása: Hires – Márku, 2003.: 114):

„Én tisztában vagyok vele, hogy nem profiként lépnek a cégembe (a munkások). Tehát kipróbálom a képességeiket, és ha megfelelőek, akkor alkalmazom őket. Nálam él egy egyéni munkafelvételi forma, ami lehet, morálisan nem teljesen helyes. Mikor a munkavállalót felveszem, azonnal két kérvényt íratok vele. Az egyik kérvényben az áll, hogy jelentkezik munkára, a másikban az, hogy az elbocsátását kéri. Mindkettőt aláíratom, és az utóbbira nem írok dátumot. Ez miért jó? Mert ha nem megfelelően végzi el a feladatát, két figyelmeztetés után ráírom a dátumot az utóbbi kérvényre. És elválnak útjaink az illetővel. Ez számomra nem ütközik semmilyen jogi akadályba. Ezzel kordában tudom tartani a munkaerőt.”

2. A kárpátaljai magyar munkavállaló munkaerő-piaci hátrányai

A kárpátaljai magyar munkavállaló több szempontból is hátrányosabb helyzetben van az ukrainai munkaerőpiacon, mint többségi (vetély)társai. Elsősorban kisebbségi létéből fakad hendikepjei nagy többsége, amelyek közül említsünk meg néhányat, amelyek természetesen egymással is szoros összefüggésben vannak.

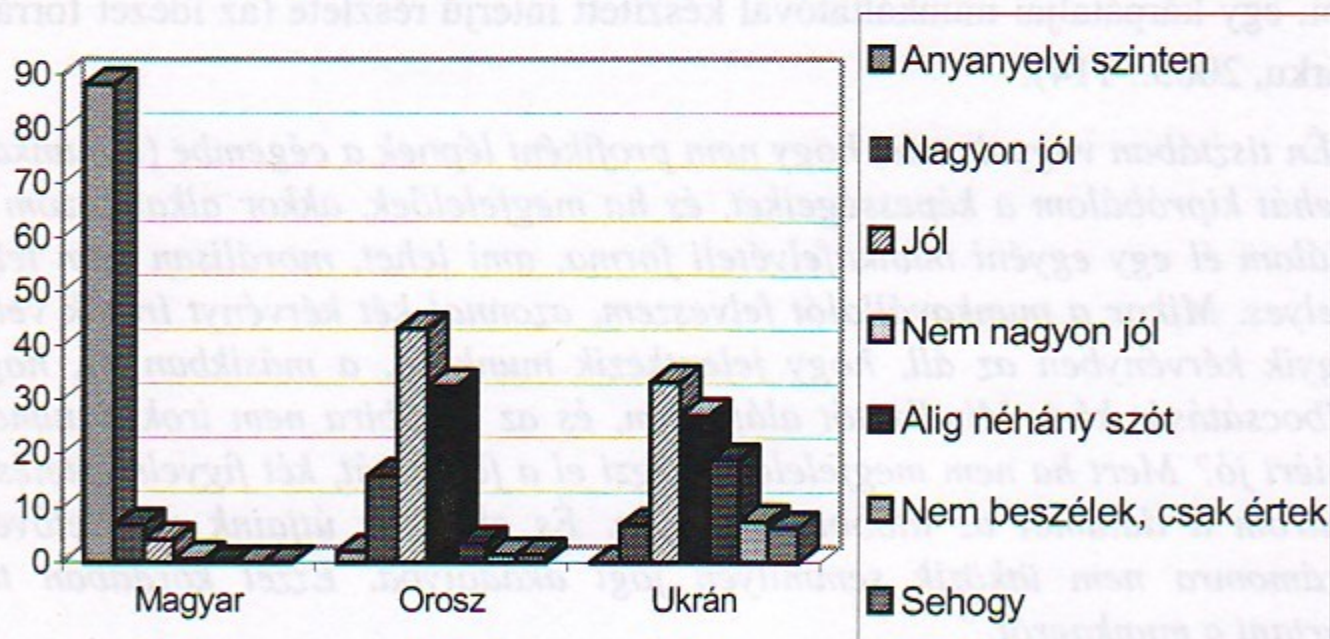
Az első és talán letriviálisabb hátrány a nyelvtudás, pontosabban annak hiánya. A kárpátaljai magyarok jelentős része ugyanis nem vagy nem megfelelő szinten beszéli az államnyelvet. Az 1. táblázat az 1989. évi népszámlálás adatai alapján azt mutatja, hogy az adatfelvétel idején a kárpátaljai magyar lakosságnak csak a fele (53,5%-a) beszélt oroszul vagy ukránul. Az 1. ábra pedig arra mutat rá, hogy hét évvel az említett népszámlálás után, egy 1996-ban végzett kutatás adatai alapján milyen nagy változatosságot mutatott a megkérdezett 144 fős felnőtt minta orosz- és ukrántudása.

1. táblázat. Anyanyelvükön kívül más szovjetunióbeli nyelvet is szabadon bíró kárpátaljaiak

Nemzetiség	Száma	Beszél oroszul is	%-ban	Beszél ukránul is	%-ban	Csak anyanyelvén beszél	%-ban
Ukrán	976 749	575 627	58,9	–	–	392 031	40,1
Magyar	155 711	65 718	42,2	17 723	11,3	72 178	46,3
Orosz	49 458	–	–	21 813	44,1	26 125	52,8
Cigány	12 131	3 440	28,3	1 265	10,2	7 412	61,0
Román	29 485	15 056	51,0	994	3,3	11 809	40,0
Szlovák	7 329	3 781	51,5	2 081	28,3	1 457	19,8
Német	3 478	1 333	38,3	1 580	45,4	560	16,1
Zsidó	2 639	853	32,3	1 079	40,8	669	25,3
Egyéb	8 638	4 239	49,0	1 571	18,1	1 275	14,7
Összesen	1 245 618	670 046	53,7	48 106	3,0	514 516	41,3

(az 1989. évi népszámlálási adatok alapján; forrás: Cserniczkó szerk., 2003, 37.)

1. ábra. A kárpátaljai magyarság nyelvtudása
(Milyen szinten beszéli Ön az alábbi nyelveket?)

(N=144, %-ban; önértékelés alapján; forrás: Cserniczkó szerk. 2003, 38)

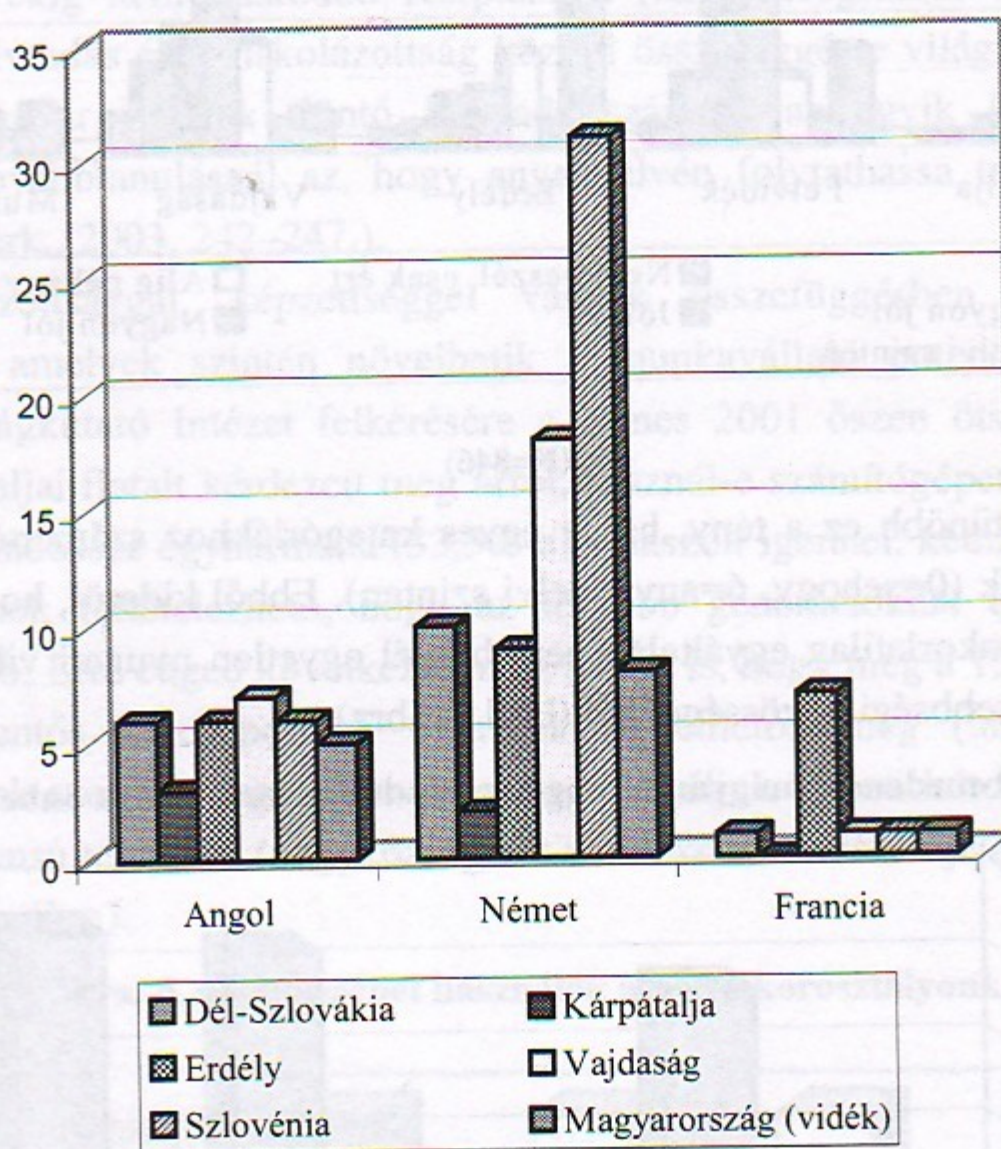
Az idézett népszámlálás és kutatás óta eltelt néhány év. 1993-tól az orosz nyelvet már nem oktatják a kárpátaljai magyar iskolákban, az ukrán kötelező oktatását pedig csak 1991-ben vezették be. Ám annak ellenére, hogy 12 éve kötelező tárgy az államnyelve a kisebbségi iskolákban is, máig sem teremtették meg megfelelő szintű

oktatásának feltételeit (erről bővebben lásd Cserniczkó 1998, 164–170, Beregszászi–Cserniczkó–Orosz 2001, 81–115).

Az államnyelv ismeretének alacsony szintje mellett az idegen nyelvek ismerete terén sem állunk jól.

Gereben Ferenc (1999) a Kárpát-medencei magyar közösségek körében végzett kutatása során például rákérdezett egyes idegen nyelvek ismeretére is. A 2. ábrán a kapott eredményeket foglaltuk össze. Jól látható, hogy a kárpátaljai mintában a legalacsonyabb mind az angol, mind a német, mind pedig a francia nyelv ismerete.

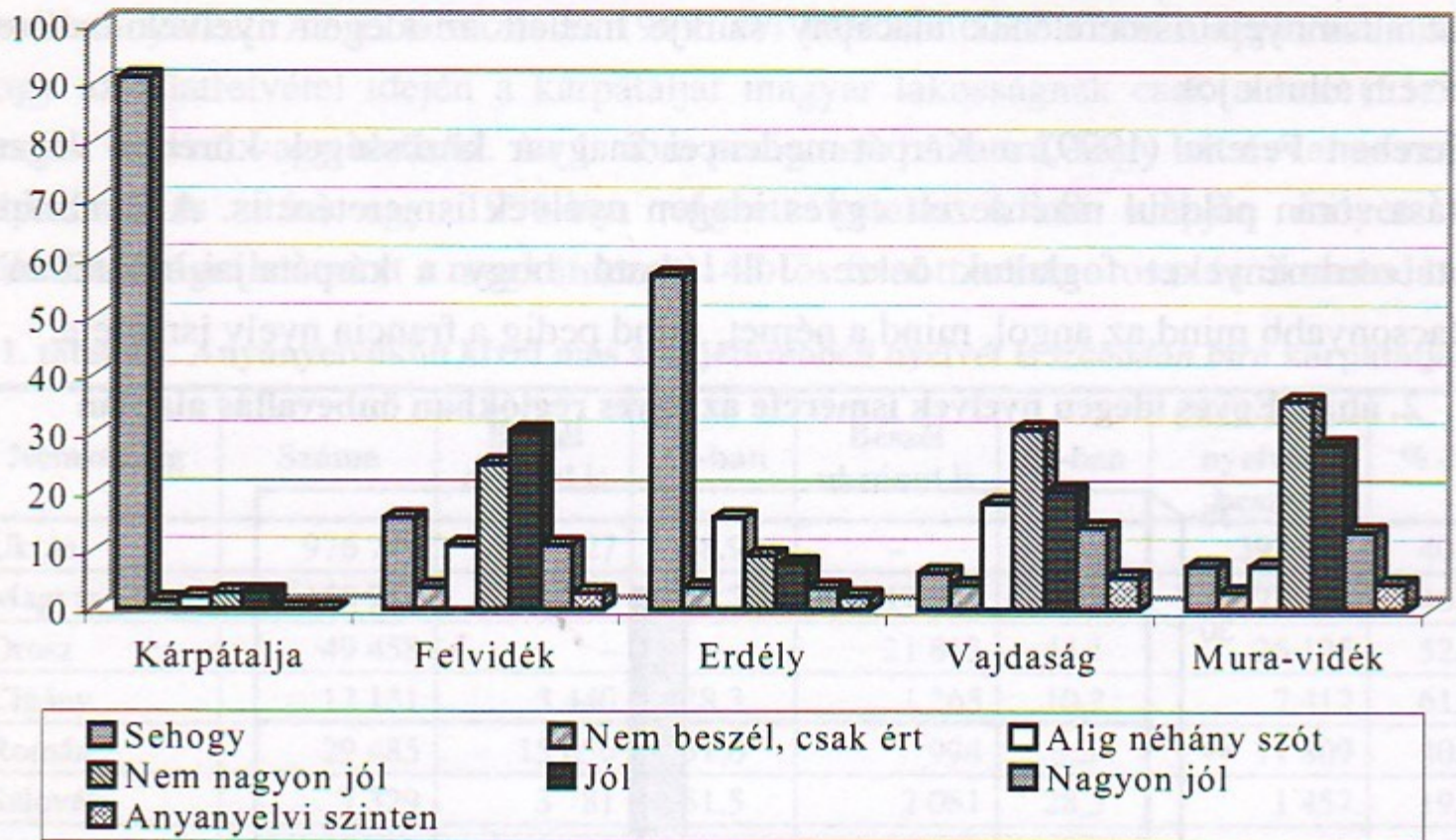
2. ábra. Egyes idegen nyelvek ismerete az egyes régiókban önbevallás alapján

(Gereben 1999. 46 alapján)

Egy Kárpát-medencei szociolingvisztikai vizsgálat (leírását lásd Cserniczkó 1998. 17–19.) adatai is arra mutatnak rá, hogy a kisebbségi régiók magyar közösségei közül Kárpátalján a legalacsonyabb az idegen nyelvek ismerete (3. ábra).

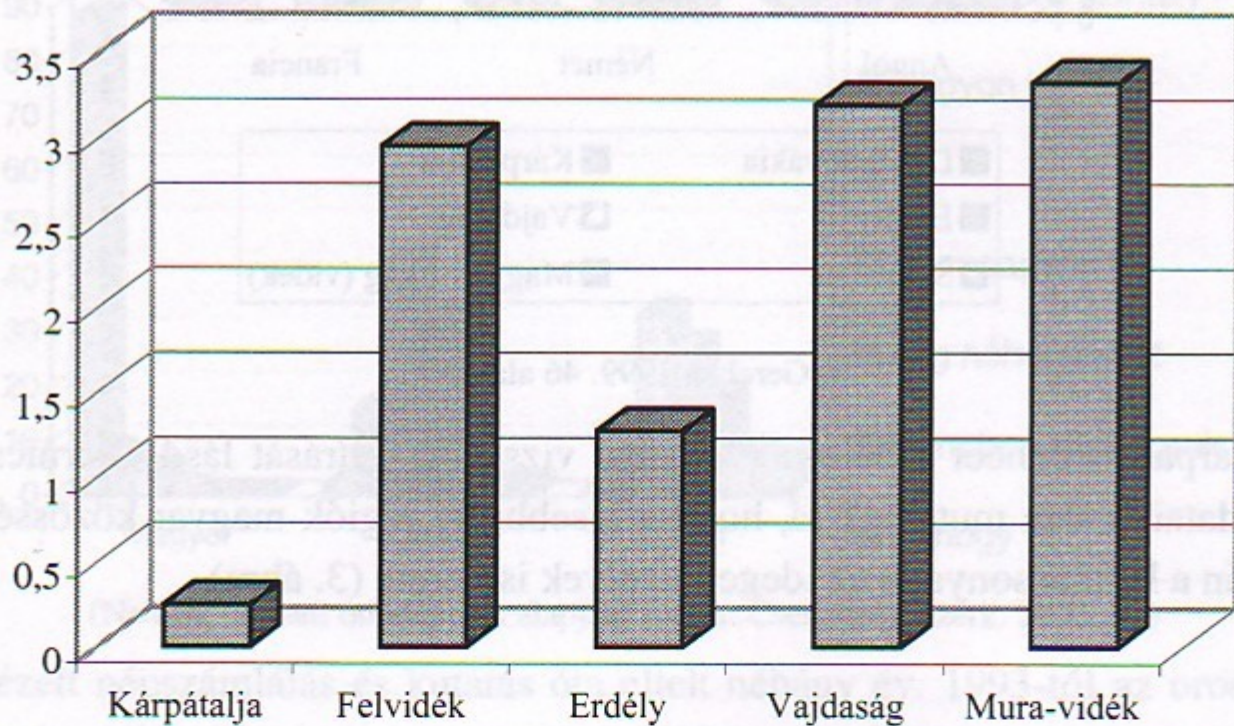
3. ábra. Kárpát-medencei magyarok idegennyelv-tudása (önbevallás)

(N=846)

Még szembetűnőbb ez a tény, ha az egyes kategóriákhoz számértékeket rendelve átlagot számítunk (0=sehogy, 6=anyanyelvi szinten). Ebből kiderül, hogy a kárpátaljai magyar átlag gyakorlatilag egyáltalán nem beszél egyetlen nyugati világnyelvet sem, szemben más kisebbségi közösségekkel (lásd 4. ábra).

4. ábra. Kárpát-medencei magyarok idegennyelv-tudásának átlaga önbevallás alapján

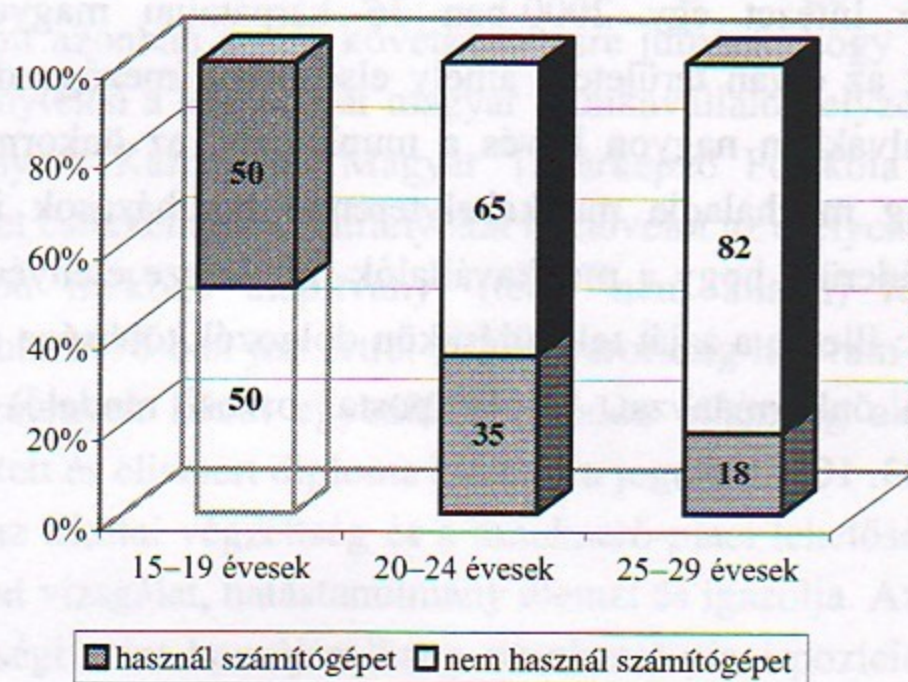

(N=846)

A következő hátrány a többségi lakossághoz mérten alacsonyabb képzettségi/iskolázottsági szint: a kárpátaljai magyarok körében jelentősen alacsonyabb a felső végzettségűek és a szakközépiskolai, szakiskolai végzettséggel rendelkezők aránya, mint az ukrán és orosz nemzetiségűek között (lásd Cserniczkó 1998. 114–116., Beregszászi–Cserniczkó–Orosz 2001. 61–63.). Ez természetesen szoros összefüggésben van a nyelvismerettel is, hiszen a kárpátaljai magyarok hosszú évtizedekig csak az Ungvári Állami (ma Nemzeti) Egyetem 1963-ban indult magyar nyelv és irodalom szakán szerezhettek anyanyelvükön felső végzettséget, olyan szakiskola, szakközépiskola pedig, ahol (legalább részben) magyar az oktatás nyelve, az 1990-es évekig nem működött Kárpátalján (lásd Beregszászi–Cserniczkó–Orosz 2001.). A nyelvtudás és az iskolázottság közötti összefüggésre világít rá az is, hogy a kárpátaljai magyar fiatalok döntő hányada számára az egyik legmeghatározóbb szempont a továbbtanulásnál az, hogy anyanyelvén folytathassa tanulmányait (lásd Cserniczkó szerk., 2003. 242–247.).

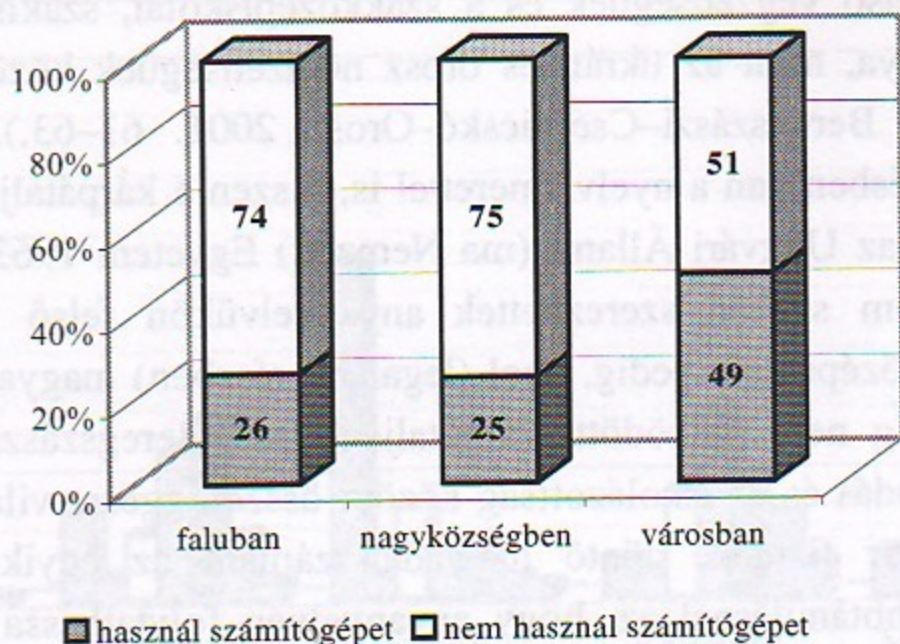
Az iskolázottsággal, képzettséggel vannak összefüggésben a számítógépes ismeretek is, amelyek szintén növelhetik a munkavállaló potenciális esélyeit. A Nemzeti Ifjúságkutató Intézet felkérésére a Limes 2001 őszén ötszáz 15 és 29 év közötti kárpátaljai fiatalot kérdezett meg arról, használ-e számítógépet. A megkérdezett fiataloknak mindössze egyharmada (33,5%-a) válaszolt igennel, kétharmada (66,5%-a) viszont nemmel; feltételezhető, hogy az idősebb generációknál ez az arány még kedvezőtlenebb. Erre enged következtetni az a tény is, hogy még a 15–29 éves fiatalok között is jelentős korcsoportbeli eltérések figyelhetők meg (lásd 5. ábra). Ha településtípusok szerinti megoszlásban is megvizsgáljuk a fenti kérdést, kiderül, hogy falu, városi típusú település (nagyközség) és város között szintén jelentős különbségek vannak (lásd 6. ábra).

5. ábra. A számítógépet használók aránya korosztályonként

(Mozaik 2001, N=500)

6. ábra. A számítógépet használók aránya településtípusonként

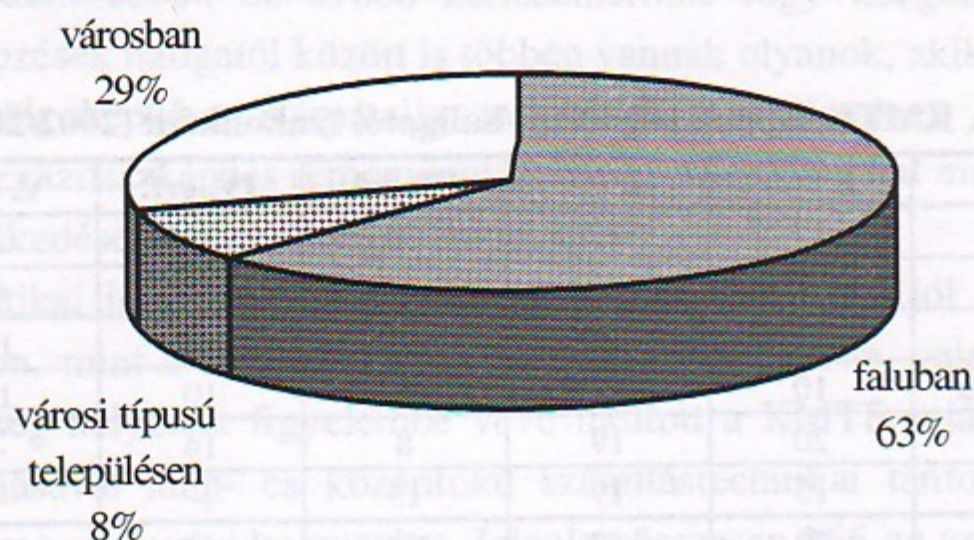

(Mozaik 2001, N=500)

A kárpátaljai magyar közösség településterületéből, népességföldrajzi helyzetéből fakad a következő hátrány. Kárpátalja déli sávja (ahol a helyi magyarság döntő hányada él; lásd Csernicskó szerk., 2003. 115–119.) agrárvidék. Ugyanakkor a sűrűn lakott vidéken a művelhető földterület viszonylag kicsi, mezőgazdasági nagyüzemek kialakítására nem alkalmas. Egy reprezentatív mintán végzett, 500 kárpátaljai magyar családra kiterjedő szociológiai vizsgálat eredményei szerint a kárpátaljai magyar családok legnagyobb része 1-2 hektáros földterületen gazdálkodik, 8 ha-nál nagyobb területen mindössze a megkérdezett minta 5 százaléka (vö. Csernicskó–Soós 2002. 114., Hires–Márku 2003. 121–124.).

A kárpátaljai magyaroknak pedig a nagyobb része (63%-a) faluban él, nem pedig városban (29%) vagy városi típusú településen (8%) (7. ábra). A Limes Társadalomkutató Intézet egy 2000-ben 36 kárpátaljai magyar falura kiterjedő vizsgálata szerint az olyan területen, amely elsősorban mezőgazdasági kistermelésre szakosodott, a falvakban nagyon kevés a munkahely, az önkormányzatok erejét és lehetőségeit pedig meghaladja munkahelyteremtő beruházások indítása. A kutatás adataiból az is kiderült, hogy a munkavállalók mindössze elenyésző része talál saját falujában munkát; illetve a saját településükön dolgozók többsége állami költségvetési intézmény (helyi önkormányzat, iskola, posta, orvosi rendelő) alkalmazottja (vö. Hires–Márku 2003. 105–108.).

7. ábra. A kárpátaljai magyarok megoszlása településtípusok között

(1989)

Nyilván kapcsolatban van a nyelvtudás hiányával, az alacsonyabb iskolázottsági mutatókkal, az agrárorientáltsággal és a főként falusi életmóddal az is, hogy a kárpátaljai magyarok körében alacsony a kis- és főként a nagyvállalkozók aránya. A munkahellyel rendelkező kárpátaljai magyarok legnagyobb része alkalmazottként dolgozik (vö. Csernicskó–Soós 2002. 108.).

3. Egy esély- és lehetőségnövelő befektetés: a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola

A fentiekben a kárpátaljai magyar munkavállalók hendikepjeit tekintettük át. Ha némileg sarkítva általánosítani szeretnénk az előző rész alapján, akkor akár azt is mondhatnánk, hogy az átlagos kárpátaljai magyar munkavállalónak meg kell küzdenie azzal, hogy faluban él, nem beszéli jól az államnyelvet, nincsenek idegen nyelvi és számítógépes ismeretei, és alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezik, mint vetélytársai. Mielőtt azonban arra a következtetésre jutnánk, hogy ilyen körülmények között eleve reménytelen a kárpátaljai magyar munkavállaló helyzete, vizsgáljuk meg egyetlen intézményt, a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (KMTF) szerepét abban, hogyan lehet csökkenteni a hátrányokat és növelni az esélyeket.

A Beregszászon működő alapítványi (tehát nem állami) Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola 1996-ban jött létre. A Magyarország határain túli önálló magyar felsőoktatási intézmények közül egyedülálló módon államilag akkreditált, az adott állam által hitelesített és elismert diploma kiadására jogosult.

A képzettség, az iskolai végzettség és a munkaerő-piaci lehetőségek összefüggését számos szociológiai vizsgálat, hatástanulmány elemzi és igazolja. Az alaptétel szerint a magasabb képzettségi szint hozzájárulhat a munkaerő-piaci pozíciók javításához. Ha csak önmagában azt a tényt tartjuk szem előtt, hogy a főiskolán a 2002/2003. tanévben

hat szakon 293 hallgató tanul (lásd 2. táblázat), és remélhetőleg szerez felsőfokú pedagógus végzettséget, máris azt mondhatjuk: a KMTF hozzájárul a helyi magyar közösség munkaerő-piaci esélyeinek növeléséhez, az általános képzettségi szint emeléséhez.

2. táblázat. A KMTF nappali tagozatos hallgatói szakonként (2002/2003. tanév)

	I. évf.	II. évf.	III. évf.	IV. évf.	V. évf.	Összesen
Tanítói	17	11	18	20	–	66
Angol-földrajz	–	–	–	7	8	15
Angol-történelem	15	11	11	12	10	59
Történelem-földrajz	10	5	8	10	10	43
Óvodapedagógia	20	19	8	14	–	61
Földrajz	15	19	15	–	–	49
Összesen	79	65	60	63	28	293

Célszerű ugyanakkor azt is figyelembe vennünk, milyen úrt tölt ki a főiskola azzal, hogy pedagógusokat képez a helyi magyar oktatási intézmények számára. A KMTF-en 2003-ig összesen 77 hallgató szerzett pedagógusi oklevelet. Közülük 10 a főiskolán dolgozik rész- vagy főállásban tanársegédként. Hatan PhD-hallgatóként, négyen másoddiplomásként folytatják tanulmányaikat Magyarországon, ám valamennyien rendelkeznek *hazai (kárpataljai) főállású munkahellyel* is. Nyilvántartásunk szerint a főiskolánkon eddig oklevelet szerzett hallgatók közül 45 Kárpatalja valamely magyar tannyelvű iskolájában dolgozik pedagógusként, ketten pedig a Kárpatalja című hetilap újságírói.

A folyó tanévben 63 diák végez a főiskola pedagógus szakjain. Közülük, azaz a végzős (utolsó éves) hallgatók közül 33 (az összes idei végzős 52%-a) munkáltatójuk írásbeli kérésére, külön főigazgatói engedéllyel *már dolgozik* részállású pedagógusként Kárpatalja több iskolájában és óvodájában. Köztük van hat olyan diák is, akik a Felső-Tisza-vidékének szóránymagyarsága körében 1944 után újraszerveződő magyar óvodákban, iskolákban vállaltak állást. Ezáltal pedig nemcsak munkahelyet találtak, hanem hozzájárultak egy új magyar oktatási intézmény megnyitásához, s így tulajdonképpen közvetve újabb munkahelyek teremtésében is részt vállaltak: ahol ma óvodai csoport vagy iskolai osztály nyílik, ott holnap már újabb csoport, második osztály is indul, és további pedagógusokra, illetve technikai személyzetre lesz szükség, további munkahelyek jönnek létre.

Ezek az adatok arra mutatnak rá, hogy a KMTF nemcsak diplomásokat képez, hanem az itt végzett hallgatók munkát is találnak, mégpedig túlnyomórészt szakmájukban, a szülőföldjükön.

A KMTF a pedagógusképzés mellett mint képzési hely is működik (lásd 3. táblázat). Az intézmény helyet, infrastrukturális háttérrel, valamint helyi tanárok bevonásával hazai konzultációs lehetőséget biztosít a budapesti Szent István Egyetem

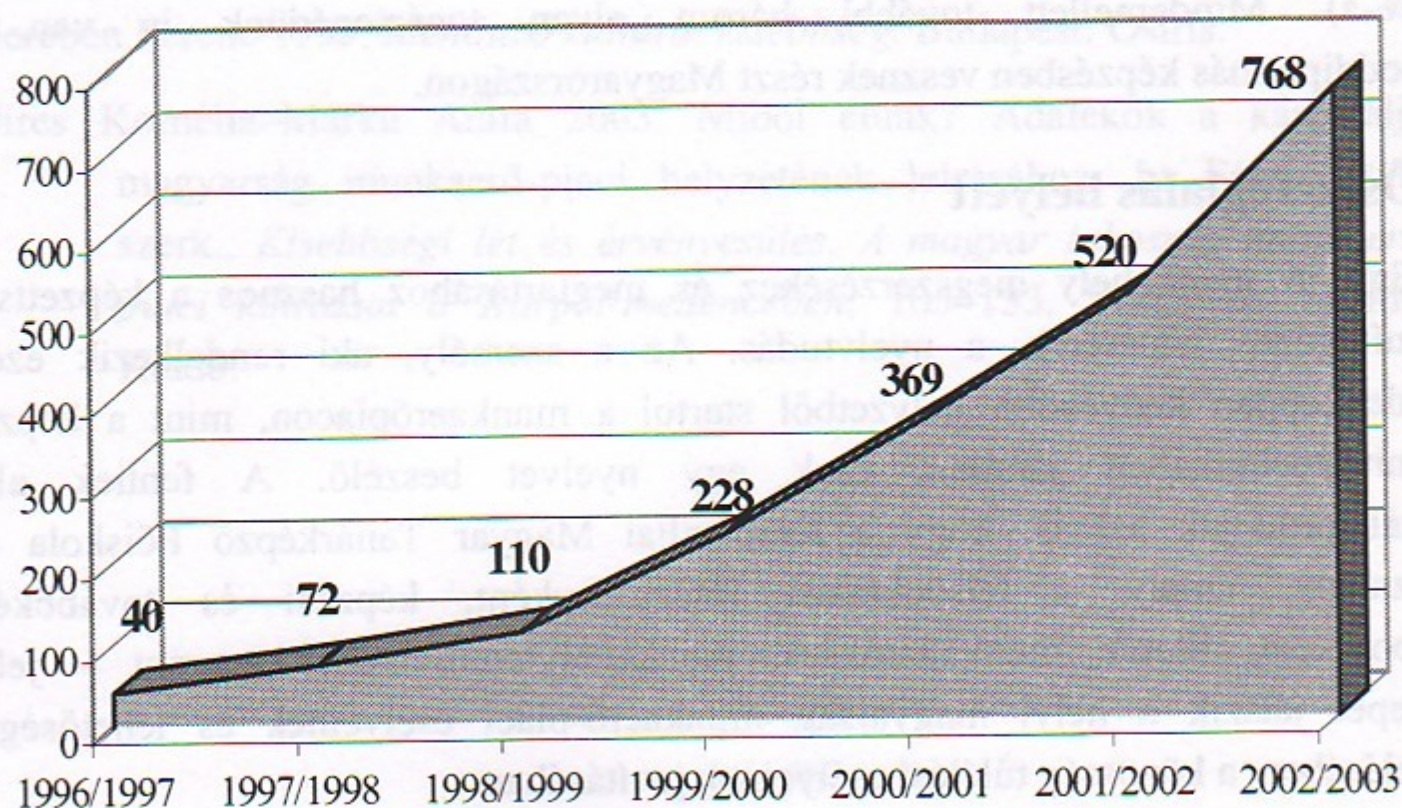
kertészmérnöki, valamint a Nyíregyházi Főiskola gazdálkodási képzéséhez. Idén 300 diák tanul ezekben a képzési formákban, és közülük 73 hallgató kaphat a sikeres államvizsgák után ebben az évben kertészmérnök vagy közgazdász oklevelet. A kihelyezett képzések hallgatói között is többen vannak olyanok, akik már dolgoznak. A kertészmérnökök képzése Kárpátalja magyarlakta területeinek agrárjellege miatt indokolt. A közgazdászok képzés reményeink szerint serkentőleg hat majd a vállalkozások számának emelkedésére, a gazdaság élénkítésére.

Az informatikai ismeretek és a nyelvtudás legalább olyan jól kamatoztathatók a munkaerőpiacon, mint a felsőfokú végzettség. Ezt felismerve, valamint a kárpátaljai magyar közösség helyzetét figyelembe véve indított a KMTF saját bázisának, tanári karának bevonásával alap- és középfokú számítástechnikai tanfolyamokat, ECDL-képzést, illetve angol nyelvi kurzusokat. Jelenleg összesen 166-an vesznek részt ezeken a tanfolyamokon a főiskolán (lásd 3. táblázat). A tanfolyamokon résztvevők jelentős része munkahelye javaslatára, az esti órákban látogatja a foglalkozásokat.

3. táblázat. A KMTF-en működő kihelyezett képzések és tanfolyamok hallgatói létszáma (2002/2003. tanév)

	I. évf.	II. évf.	III. évf.	IV. évf.	Összesen
Kertészmérnöki képzés	50	53	38	33	174
Közgazdász képzés	50	45	40	–	135
Kihelyezett képzések összesen	100	98	78	33	309
Számítástechnikai tanfolyam (ECDL)	100	–	–	–	100
Angol nyelvi kurzus	66	–	–	–	66
Kurzusok összesen	166	–	–	–	166

8. ábra. A hallgatói összlétszám emelkedése a KMTF-en (1996–2003)

Ezen felül természetesen a nappali és kihelyezett képzésben részt vevő hallgatók is tanulnak számítástechnikát és idegen (angol, német vagy francia) nyelvet, illetve az államilag előírt órakeretnél jelentősen magasabb óraszámokban tanulják az ukrán nyelvet is.

A KMTF nemcsak mint oktatási központ, hanem mint Beregszász megyei jogú város egyik legnagyobb nem állami munkáltatója is jelen van Kárpátalja gazdaságában, és ezáltal nemcsak közvetve, hanem közvetlenül is hatást gyakorol a helyi munkaerőpiacra. Az intézményben összesen közel 100 oktató, tanársegéd, kollégiumi nevelőtanár dolgozik főállásban vagy óraadóként, további közel 100 olyan pedagógus kötődik az intézményhez pedagógiai gyakorlatvezetőként, akik a megye valamely magyar óvodájában vagy iskolájában dolgoznak. Illetve több tucatra tehető azoknak az alkalmazottaknak a száma, akik nem oktatóként, hanem például könyvtárosként, portásként, takarítóként stb. dolgoznak a főiskolán.

A főiskola közvetve, egyfajta stimuláló erőként is jelen van a munkaerőpiacon. Az intézményben folyó felújítási, tatarozási munkálatokat több vállalkozás végezte, több tucat munkavállaló bevonásával.

Hosszú éveken keresztül hallhattuk, láthattuk, olvashattuk nyilatkozatokban, hogy Kárpátaljáról rengetegen vándorolnak ki Magyarországra, hogy azok, akik Magyarországon folytatják tanulmányaikat, nem térnek vissza, mert nincs számukra megfelelő munkalehetőség. A Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskolán a folyó tanévben 25 olyan oktató dolgozik főállású vagy óraadó tanárként, akik magyarországi egyetemi vagy doktori tanulmányaik befejezését követően vagy amellelt vállaltak órákat. Ha figyelembe vesszük, hogy 1994 és 2002 között, vagyis amióta a szervezett magyarországi PhD-képzés lehetősége megnyílt a kárpátaljai magyarok előtt, összesen 85 kárpátaljai kapott magyarországi PhD-ösztöndíjat, akkor könnyű kiszámítani, hogy ez a 25 fő az összes kárpátaljai magyar doktorandusznak csaknem az egyharmada (29%-a). Mindemellett további három olyan tanársegédünk is van, akik másoddiplomás képzésben vesznek részt Magyarországon.

4. Összefoglalás helyett

Egy jó munkahely megszerzéséhez és megtartásához hasznos a képzettség, a számítógépes ismeretek, a nyelvtudás. Az a személy, aki rendelkezik ezekkel, mindenképpen kedvezőbb helyzetből startol a munkaerőpiacon, mint a képzetlen, számítástechnikában járatlan, csak egy nyelvet beszélő. A fentiek alapján megállapíthatjuk azt is, hogy a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola olyan intézmény, amely – felsőoktatási intézményként, képzési és továbbképzési központként, illetve munkáltatóként, munkahelyteremtőként egyaránt – jelentős szerepet játszik a helyi magyarság munkaerő-piaci esélyeinek és lehetőségeinek növelésében, a közösség túlélési esélyeinek javításában.

Ha kiindulási alapként elfogadjuk, hogy a mindenkori magyar kormány nemzetstratégiai célja a határon túli magyar közösségekkel kapcsolatban, hogy segítsék őket abban, hogy szülőföldjükön találják meg a boldogulás lehetőségét, akkor a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola nemzetstratégiaileg sem rossz befektetés.

Határon túli magyar vonatkozású
adatgyűjtések, adatbázisok
Levelező szerkesztő: Czoch Gábor

Irodalom

- Beregszászi Anikó–Csernicskó István–Orosz Ildikó 2001. *Nyelv, oktatás, politika*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Csernicskó István–Soós Kálmán 2002. Gyorsjelentés. Kárpátalja. In *Mozaik 2001. Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Gyorsjelentés*, 91–135. Budapest: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- Csernicskó István 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Csernicskó István szerk., 2003. *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Gereben Ferenc 1999. *Identitás, kultúra, kisebbség*. Budapest: Osiris.
- Hires Kornélia–Márku Anita 2003. Miből élünk? Adalékok a kárpátaljai magyarság munkaerő-piaci helyzetének leírásához. In Fábri István szerk., *Kisebbségi lét és érvényesülés. A magyar lakosság munkaerő-piaci kihívásai a Kárpát-medencében*, 105–133. Budapest: Lucidus Kiadó.

Ha kiindulási alapként elfogadjuk, hogy a mindenkori magyar kormány nemzetstratégiai célja a határon túli magyar közösségekkel kapcsolatban, hogy segítsék őket abban, hogy szülőföldjükön találják meg a boldogulás lehetőségét, akkor a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola nemzetstratégiaileg sem rossz befektetés.

Határon túli magyar vonatkozású
adatgyűjtések, adatbázisok
Levelező szerkesztő: Czoch Gábor

Irodalom

- Beregszászi Anikó–Csernicskó István–Orosz Ildikó 2001. *Nyelv, oktatás, politika*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Csernicskó István–Soós Kálmán 2002. Gyorsjelentés. Kárpátalja. In *Mozaik 2001. Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Gyorsjelentés*, 91–135. Budapest: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- Csernicskó István 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Csernicskó István szerk., 2003. *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Gereben Ferenc 1999. *Identitás, kultúra, kisebbség*. Budapest: Osiris.
- Hires Kornélia–Márku Anita 2003. Miből élünk? Adalékok a kárpátaljai magyarság munkaerő-piaci helyzetének leírásához. In Fábri István szerk., *Kisebbségi lét és érvényesülés. A magyar lakosság munkaerő-piaci kihívásai a Kárpát-medencében*, 105–133. Budapest: Lucidus Kiadó.